

บทที่ 7

การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน

ขอบข่ายของเนื้อหา

1. แบบเรียน
2. คู่มือครู
3. หนังสืออ่านประกอบ
4. สรุป
5. คำถามและกิจกรรมท้ายบทที่ 7

จุดประสงค์ในบทที่ 7

1. อภิปรายความคิดเห็นของคนสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบันในเรื่องเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนได้
2. ระบุชนิดของหนังสือแบบเรียน พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบได้
3. ระบุหลักเกณฑ์การเลือกแบบเรียนได้
4. วิเคราะห์แบบเรียนวิชาสุขศึกษาศาสตร์ได้
5. อธิบายลักษณะของคู่มือครูและหนังสืออ่านประกอบได้

บทที่ 7

การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน

ความนำ

การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน เพื่อเป็นแนวทางในเลือกหนังสือแบบเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนของครูที่จะทำการสอน เพราะหนังสือแบบเรียนมีหลายเล่ม แต่ละเล่มมีความแตกต่างกันออกไป บางเล่มอาจจะเหมาะกับนักเรียนกลุ่มหนึ่ง แต่อาจจะไม่เหมาะกับนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ นอกจากนั้น หนังสือคู่มือครู และหนังสืออ่านประกอบที่มีความสำคัญต่อครูผู้สอน และนักเรียนอีกด้วย

สื่อการเรียนการสอนสิ่งตีพิมพ์มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างมากในวิชาสุศึกษา ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงหัวข้อต่อไปนี้

1. แบบเรียน
2. คู่มือครู
3. หนังสืออ่านประกอบ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ และเทคโนโลยีได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมาก สิ่งหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาไปได้ ก็คือการติดตามความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีได้ด้วย “การอ่าน” ซึ่งสามารถจะทำให้นักเรียนมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และอีกทั้งทำให้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

1. แบบเรียน

การเลือกแบบเรียนนั้นก็ขึ้นอยู่กับพิจารณาอย่างรอบคอบของครูผู้สอนว่าหนังสือแบบเรียนเล่มใดมีความเหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่ตนจะทำการสอนต่อไป เพื่อให้นักเรียนบังเกิดผลตามทิศทางที่หลักสูตรเป็นผู้กำหนด

แบบเรียนซึ่งเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติให้ใช้เป็นหนังสือแบบเรียนได้ ตามความหมายของหนังสือแบบเรียนที่ซอร์¹ ได้กล่าวไว้ว่า “แบบเรียนเป็นเครื่องมือสำหรับครู และนักเรียนใช้สื่อความหมายซึ่งกันและกัน อีกทั้งเป็นศูนย์กลางให้นักเรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เรียนในเรื่องเดียวกัน เพื่อความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ไปในทำนองเดียวกัน” เนื่องจากแบบเรียนที่กรมวิชาการ กระทรวง

¹ I. Shore, *Instructional Materials and Instruction for Teachers* (New York: Ronald Press Company, 1960.). p. 54

ศึกษาการอนุมัติให้ใช้เป็นแบบเรียนนั้นมียู่ด้วยกันหลายเล่ม ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าครูจะเลือกแบบเรียนเล่มใดที่จะนำไปให้นักเรียนใช้ได้ผลดี เพราะหนังสือแบบเรียนแต่ละเล่มก็มีลีลาในการเขียนที่แตกต่างกันออกไป ผู้เขียนบางท่านก็ใช้ภาษาในการเขียนเหมาะสำหรับผู้ใหญ่ เมื่อเด็กได้อ่านก็จะเกิดความรู้สึกว่ายากเกินไป ดังนั้น เพื่อลดปัญหาเรื่องการเลือกใช้แบบเรียน ครูจะต้องปฏิบัติดังนี้คือ

1. ศึกษาเรื่องการเลือกใช้แบบเรียน
2. เลือกแบบเรียนที่เหมาะสมและถูกต้อง เพราะแบบเรียนควรจะต้องมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากหนังสือทั่วไป
3. เลือกแบบเรียนที่มีคุณสมบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
4. เลือกแบบเรียนที่เป็นอุปกรณ์สำคัญที่ช่วยในการเรียนการสอน
5. ทำความเข้าใจกับแบบเรียนได้เป็นอย่างดี เพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีคุณค่า
6. รู้จักการใช้แบบเรียนได้ถูกต้อง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียน

คนในสมัยก่อน มีความคิดเห็นว่าแบบเรียน ดังนี้คือ

1. แบบเรียนมีบทบาทที่สำคัญมากสำหรับครู เพราะเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน
2. ความรู้ของนักเรียนวัดได้จากความรู้ทั้งหลายที่ได้ประมวลกันไว้ในแบบเรียน
3. ครูยึดมั่นอยู่กับหนังสือแบบเรียน
4. การเรียนรู้ทั้งหมดของนักเรียนขึ้นอยู่กับแบบเรียน
5. เป็นประมวลความรู้ทั้งหลายตามหลักสูตร
6. นักเรียนอ่านแบบเรียนหมดก็ถือว่าจบการเรียนรู้

คนในสมัยปัจจุบัน มีความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับแบบเรียนแตกต่างออกไปจากคนในสมัยก่อน ดังนี้คือ ความคิดที่ว่าแบบเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนนี้ล้าสมัย เพราะเป็นการจำกัดการเรียนรู้ของนักเรียนให้อยู่ในวงแคบ ปัจจุบันปรัชญาการศึกษาและความมุ่งหมายการเรียนการสอนและวิธีเรียนวิธีสอนเปลี่ยนแปลงไป ทศนคติที่มีต่อแบบเรียนและการใช้แบบเรียนก็ย่อมเปลี่ยนไปด้วย จึงทำให้มีผู้เขียนแบบเรียนกันมากขึ้น แบบเรียนบางเล่มผู้เขียนเขียนไว้อย่างละเอียด บางเล่มเขียนไว้สั้นพอได้ใจความ บางเล่มเขียนเนื้อหาสาระน้อย บางเล่มก็เขียนแบบย่อ เป็นต้น

หนังสือแบบเรียนมีอยู่ 3 แบบ คือ

1. แบบหัวข้อย่อ เป็นหนังสือคู่มืออย่างย่อ สำหรับนักเรียนมีลักษณะ คือ
 - เนื้อเรื่องย่อ
 - กิจกรรมที่นักเรียนต้องทำ

หนังสือแบบหัวข้อย่อ เป็นหนังสือที่ไม่เหมาะที่จะใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะนักเรียนจะได้ประโยชน์จากหนังสือแบบเรียนชนิดนี้ได้น้อย

2. แบบหนังสือคู่มือ เป็นหนังสือที่มีคำอธิบายมากกว่าแบบหัวข้อย่อ ซึ่งมีลักษณะ คือ

- มีคำอธิบายที่ไม่ค่อยละเอียด โดยทิ้งช่องว่างให้ครูอธิบายต่อไปหรือนักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเอง

- เป็นหนังสือที่แนะแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษา และจะต้องมีหนังสือค้นคว้าประกอบการเรียนที่มากพอ

หนังสือแบบเรียนแบบหนังสือคู่มือนี้ เหมาะที่จะใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ไม่เหมาะสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย เพราะหนังสือในห้องสมุดมีน้อยไม่เพียงพอต่อการค้นคว้า

3. แบบอธิบายละเอียด เป็นหนังสือที่ผู้เรียบเรียงอธิบายเนื้อหาอย่างละเอียด คือ

- หนังสือบางเล่มมีคำแนะนำ
- หนังสือบางเล่มมีคำถามท้ายบท

หนังสือแบบเรียนชนิดนี้เหมาะสำหรับนักเรียน เพราะนักเรียนจะรู้ข้อความใดในหนังสือมีความสำคัญ โดยดูจากคำแนะนำและคำถามท้ายบท

ความเข้าใจการใช้แบบเรียนแตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 มีความเข้าใจว่าแบบเรียนเป็นสภาวะของการเรียนการสอนในรูปแบบที่ตีพิมพ์ที่สมบูรณ์ ซึ่งความคิดเห็นของกลุ่มนี้เชื่อว่าแบบเรียนมีบทบาทสำคัญเปรียบเสมือนครูผู้ช่วยในเรื่องต่าง ๆ คือ

- เนื้อหาซึ่งผู้เรียบเรียงได้เขียนเนื้อหาไว้อย่างละเอียด
- ข้อแนะนำในการสอน
- จัดรวบรวมอุปกรณ์ต่าง ๆ
- จัดกิจกรรม
- แนะนำหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- แบบฝึกหัดจัดไว้ท้ายบท

ข้อเสียของกลุ่มนี้อยู่ที่ว่า ถ้าหากครูยึดถือแบบเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ไม่มีการสอนให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม นักเรียนจะทำแต่แบบฝึกหัด หรือทำตามข้อเสนอนะตามหนังสือแบบเรียน ย่อมทำให้นักเรียนมีความรู้อยู่ในวงแคบ ซึ่งไม่ได้ให้ผลดีแก่นักเรียนนัก

กลุ่มที่ 2 มีความเห็นว่าแบบเรียนเป็นเพียงผู้นำทางนักเรียนไปสู่ที่เรียน ซึ่งแบบเรียนในความเห็นของกลุ่มที่สองนี้จึงมีบทบาทน้อยลง เพราะเชื่อว่า

- แบบเรียนเป็นที่ย่อเรื่องทั่ว ๆ ไปของรายวิชา
- เป็นเรียนเป็นเพียงโครงร่างของรายวิชามากกว่าเป็นที่ประมวล

ความรู้

- เป็นเพียงเครื่องมือของครูในการวางหน่วยการสอน ตั้งหัวข้อให้นักเรียนแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนจะต้องหาคำตอบจากแหล่งวิชาอื่น ๆ
- ความรู้ที่นักเรียนได้จากแบบเรียนเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น
- เป็นแนวทางที่จะแสวงหาความรู้เท่านั้น

ดังนั้น ความเห็นของกลุ่มที่สองจึงคิดว่าแบบเรียนมีบทบาทน้อยลง ส่วนครูจะต้องมีบทบาทมากขึ้นในเรื่องของการแนะนำ

กลุ่มที่ 3 มีความเห็นว่าแบบเรียนเป็นเพียงเสมือนหนังสืออ้างอิงสำหรับนักเรียน ซึ่งแบบเรียนตามความเชื่อของกลุ่มนี้ จึงมีลักษณะดังนี้คือ

- เป็นหนังสือประเภทสารานุกรมง่าย ๆ
- เป็นที่ค้นคว้าเมื่อเกิดปัญหาหรือหาคำตอบ เช่นเดียวกับการ

ใช้หนังสืออ้างอิง

ในความเชื่อของกลุ่มที่สามนี้ นักเรียนไม่จำเป็นจะต้องนำหนังสือแบบเรียนไปใช้ในชั้นเรียนเป็นประจำ

สรุปแล้วความเห็นและความเชื่อของกลุ่มทั้ง 3 จึงแตกต่างกันมาก คือกลุ่มที่ 1 มีทัศนคติว่าหนังสือแบบเรียนมีคุณค่ามาก ต้องจดจำ ทำแบบฝึกหัดและทำให้หมดตามหนังสือแบบเรียน เมื่อนักเรียนเรียนจบหมดทุกหน้าเป็นอันว่าจบการเรียนรู้

กลุ่มที่ 2 ถือว่าแบบเรียนมีความสำคัญน้อย ครูจะต้องใช้หลักวิชาความรู้และประสบการณ์ของตนมาใช้ และใช้หนังสือแบบเรียนเป็นเพียงส่วนประกอบ

กลุ่มที่ 3 มีความคิดว่าแบบเรียนเป็นเพียงหนังสืออ้างอิง การที่จะสอนให้ได้ผลครูในโรงเรียนจะต้องมีวิธีการสอนอย่างดี มีหนังสือค้นคว้ามากพอ หลายระดับความรู้ และกว้างขวางพอ

หลักเกณฑ์การเลือกแบบเรียน

1. พิจารณาคู่มือหนังสือมีความหมายตรงตามที่ต้องการหรือไม่
2. พิจารณาเนื้อเรื่อง
 - ครอบคลุมหลักสูตร และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของวิชา
 - ถูกต้อง เทียบตรง
 - ทันสมัยต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ
 - ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ ก่อมีจุดมุ่งหมาย วิธีสอนเนื้อหาที่ดีเหมาะกับวัย

และชั้นของนักเรียน

- นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
 - ให้ความคิดรวบยอด
 - มีการเรียงลำดับเนื้อหาดี
3. พิจารณาแนวการเขียน ซึ่งประกอบด้วย
 - ข้อความกระชับรัด ใช้ประโยคสั้น ๆ
 - คำอธิบายชัดเจน และเหมาะกับวัยของนักเรียน
 - มีตัวอย่างประกอบ
 - มีวิธีแนะนำให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง
 4. พิจารณาสิ่งที่ปรากฏในแบบเรียน ได้แก่
 - สิ่งที่ปรากฏในแบบเรียนจะต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
 - ภาพประกอบชัดเจน สวยงาม มีสีสัน และใกล้เคียงกับความเป็นจริง
 - แบบเป็นบท แต่ละบทแบ่งเป็นตอน
 - มีคำอธิบายประกอบภาพทุกภาพ
 - ตัวอักษรขนาดเหมาะกับวัยและสายตาของนักเรียน จะต้องชัดเจน
 - คู่มือที่พิมพ์หนังสือแบบเรียน ซึ่งจะต้องทันสมัย
 - จำนวนครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งหลัง ๆ มักจะมีการแก้ไขข้อบกพร่อง
 5. พิจารณาเกี่ยวกับผู้แต่ง
 - มีคุณวุฒิ และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี
 - มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี
 - มีผลงานเกี่ยวกับเรื่องที่แต่งมากพอสมควร
 6. พิจารณาคู่มือหนังสืออ้างอิง
 - หนังสืออ้างอิงทั่วไป
 - หนังสืออ้างอิงเกี่ยวข้องกับเฉพาะเรื่องที่เขียน

หลักการเรียบเรียงหนังสือแบบเรียน

ผู้เรียบเรียงหนังสือแบบเรียนจะต้องรู้หลักในการเรียบเรียง ดังนี้คือ

1. การจัดทำรูปเล่ม เพื่อให้เกิดความสนใจ ควรจะมีลักษณะ.
 - ขนาดพอสมควร ไม่ใหญ่และเล็กจนเกินไป คือขนาด $6\frac{1}{2}'' \times 8''$
 - ตัวพิมพ์ขนาดพอเหมาะ พิมพ์ได้เรียบร้อย น่าอ่าน
 - มีภาพที่มีสีสันประกอบสวยงาม และถูกต้องเพื่อเกิดแรงจูงใจ
 - การเรียงตัวอักษรถูกต้อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง
2. ด้านจิตวิทยาพัฒนาการ ต้องคำนึงถึง
 - ระดับวัย
 - ระดับความคิด
 - ความสามารถ
 - ความสนใจของผู้เรียน

ตัวอย่างการวิเคราะห์แบบเรียน

1. หนังสือที่ใช้วิเคราะห์ คือหนังสือแบบเรียนวิชาสุขศึกษา 1 เล่ม
2. ตัวอย่างประชากร ตั้งกรรมการ โดยคัดเลือกจากครูที่เคยใช้แบบเรียนจำนวน 7-10 ท่าน
3. เครื่องมือและวิธีการวิเคราะห์
 - ตั้งเกณฑ์การวิเคราะห์
 - แต่ละเกณฑ์ใช้มาตราวัดคุณภาพ (Rating Scale) เป็น 5 ระดับ
4. การเก็บข้อมูล จากกรรมการทั้ง 7-10 ท่าน
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - แจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละรายการ
 - หาค่าเฉลี่ยจากคำตอบของข้อมูล แบบประเมินค่าโดยกำหนดค่าคะแนน ออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert คือกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ดีมาก	5 คะแนน
ดี	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
ควรปรับปรุง	2 คะแนน
ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง	1 คะแนน

หา \bar{x} ของแต่ละเกณฑ์

$$\text{จากสูตร} \quad \bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

- ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อหาค่าเฉลี่ยได้แล้วจึงนำมาหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยใช้สูตร

$$S.D. = \frac{\sum X^2}{N} - \frac{(\sum X)^2}{N}$$

6. การแปลความหมาย

จากข้อมูลที่ได้นำมาอภิปรายผล โดยบรรยาย

ผลการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ ได้กำหนดค่าคะแนนถึง 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง ควรปรับปรุง ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง แล้วหาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$1. \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$$2. S.D. = \frac{\sum X^2}{N} - \frac{(\sum X)^2}{N}$$

ตัวอย่าง การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน พ 101-102

จากกรรมการ 10 ท่าน

ลำดับ ที่	เนื้อเรื่อง	ดีมาก	ดี	ปาน กลาง	ควร ปรับปรุง	ควร ปรับปรุง อย่างยิ่ง	หมายเหตุ
1	เนื้อเรื่อง บทที่ 1 โภชนาการ บทที่ 2 สุขภาพส่วนบุคคล บทที่ 3 สวัสดิภาพ บทที่ 4 การปฐมพยาบาล บทที่ 5 โรคติดต่อ บทที่ 6 ประวัติและผลงาน ของบุคคลสำคัญ						
2	ภาพประกอบเนื้อหา						
3	หนังสือ - รูปเล่ม - ตัวพิมพ์ - กระดาษที่ใช้พิมพ์						
4	ผู้เขียน - ประสบการณ์ - ให้จิตวิทยาพัฒนาการ - ภาษาที่ใช้ - หนังสืออ้างอิง						

ลำดับ	เนื้อเรื่อง	คนท	คนท	คนท	คนท	คนท	คนท	คนท	คนท	คนท	คนท	Ex	T	Sd
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1	เนื้อเรื่องตามที่ต้องการ													
	บทที่ 1 โฆษณาการ	4	4	4	4	5	4	4	3	4	4	40	4	0.447
	บทที่ 2 สุขภาพส่วนบุคคล	3	3	4	4	3	3	3	2	4	3	32	3.2	0.632
	บทที่ 3 สวัสดิภาพ	4	4	3	4	4	4	2	1	3	4	33	3.3	1.225
	บทที่ 4 การปฐมพยาบาล	4	4	5	3	4	2	3	1	5	4	35	3.5	1.303
	บทที่ 5 โรคติดต่อ	3	4	4	3	3	3	3	2	4	3	32	3.2	0.632
2	บทที่ 6 ประวัติและผลงาน ของ บุคคลสำคัญ	3	4	3	3	3	4	3	3	4	2	32	3.2	0.632
	ภาพประกอบเนื้อหา	3	3	4	3	5	4	3	4	4	3	36	3.6	0.570
3	หนังสือ													
	- รูปเล่ม	3	3	4	3	2	4	3	4	4	2	32	3.2	1.183
	- ตัวพิมพ์	2	2	4	3	2	5	4	4	4	2	32	3.2	1.118
4	- กระดาษที่ใช้พิมพ์	3	2	3	3	3	4	2	2	3	1	26	2.6	0.894
	ผู้เขียน													
	- ประสบการณ์	3	3	5	4	3	3	4	4	5	4	38	3.8	0.774
	- ให้จิตวิทยาพัฒนาการ	4	4	4	4	4	4	3	2	4	3	36	3.6	0.774
- ภาษาที่ใช้	4	4	4	4	4	3	3	4	4	4	38	3.8	0.447	
- หนังสืออ้างอิง	2	2	3	2	3	2	2	4	4	1	25	1.5	1.048	

เนื้อเรื่อง	\bar{X}	Sd	แปลค่า
บทที่ 1 โฆษณาการ	4	0.447	ดี
บทที่ 2 สุขภาพส่วนบุคคล	3.2	0.632	ปานกลางค่อนข้างสูง
บทที่ 3 สวัสดิภาพ	3.3	1.225	ปานกลาง
บทที่ 4 ปฐมพยาบาล	3.5	1.303	ดี
บทที่ 5 โรคติดต่อ	3.2	0.632	ปานกลางค่อนข้างสูง
บทที่ 6 ประวัติและผลงาน	3.2	0.632	ปานกลางค่อนข้างสูง
ภาพประกอบเนื้อหา	3.6	0.5070	ดี
รูปเล่ม	3.2	1.183	ปานกลาง
ตัวพิมพ์	3.2	1.118	ปานกลาง
กระดาษที่ใช้พิมพ์	2.6	0.894	ควรปรับปรุง
ประสบการณ์	3.8	0.774	ดี
จิตวิทยาพัฒนาการ	3.6	0.774	ดี
ภาษาที่ใช้	3.8	0.447	ดี
หนังสืออ้างอิง	2.5	1.048	ควรปรับปรุง

2. คู่มือครู หมายถึง หนังสือที่ช่วยขยายความรู้ ขยายเนื้อหาจากหนังสือแบบเรียน เป็นหนังสือที่ช่วยแนะแนวทางในการสอนให้ครู

ลักษณะของคู่มือครูวิชาสุศึกษา

คู่มือครูวิชาสุศึกษา จะประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. คำแนะนำในการใช้หลักสูตรและหนังสือแบบเรียน
2. คำแนะนำการใช้คู่มือการสอนเฉพาะบท ซึ่งแบ่งออกเป็นดังนี้คือ
 - จุดประสงค์การสอน
 - ข้อเสนอแนะในการสอน
 - การจัดกิจกรรม
 - ความรู้ประกอบ
 - สื่อการเรียน
 - การประเมินผล
 - หนังสืออ่านประกอบ

หนังสืออ่านประกอบ หมายถึง “หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง หรือ ขยายความเนื้อหาที่ระบุไว้ในหลักสูตร ไม่ว่าจะสามารถใช้อ่านประกอบได้หมดทั้งเล่ม หรือ เพียงบางตอนก็ตาม”¹

ลักษณะของหนังสืออ่านประกอบที่ดี

1. หนังสือนั้นขยายประสบการณ์ในการอ่าน หรืออ่านเพื่อแสวงหาความรู้
2. ควรเหมาะสมกับความสนใจของเด็กตามวัย
3. ควรเหมาะสมกับความสามารถของเด็กที่จะอ่าน
4. รูปเล่มลักษณะของหนังสือ ควรดึงดูดความสนใจของเด็ก
5. มีเนื้อเรื่อง สาระถูกต้องตามเนื้อหา
6. มีคุณค่าและมีประโยชน์
7. มีตัวอย่างที่มีเหตุผลแจ่มชัด
8. ภาพประกอบชัดเจน สีสรรสะดุดตาและถูกต้อง
9. มีการสรุปเนื้อหาได้เหมาะสม
10. ให้แนวความคิดใหม่ ๆ หรือส่งเสริมให้ผู้อ่านใช้ความคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณ

¹วิชาการ, กรม, ประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษา. (พระนคร : หน่วยห้องสมุด ศูนย์วัสดุการศึกษา, 2508).

สรุป

แบบเรียนเป็นสื่อการสอนสำหรับครูและนักเรียน ซึ่งหนังสือแบบเรียนมีหลายเล่ม ความคิดเห็นของคนสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบันที่มีต่อแบบเรียนก็แตกต่างกันออกไป ซึ่งครูผู้สอนควรมีหลักเกณฑ์การเลือกแบบเรียน โดยดูจากหลักการเรียบเรียง หนังสือแบบเรียน และครูควรวิเคราะห์แบบเรียนได้ นอกจากนี้ ยังมีหนังสือคู่มือครูเป็นแนวทางในการสอนของครู และหนังสืออ่านประกอบที่ครูและนักเรียนอาจจะใช้ร่วมกัน

คำถามและกิจกรรมท้ายบทที่ 7

1. อธิบายลักษณะของ
 - 1.1 แบบเรียน
 - 1.2 คู่มือครู
 - 1.3 หนังสืออ่านประกอบ
2. อภิปรายความคิดเห็นของคนสมัยก่อนกับคนสมัยปัจจุบันที่มีต่อหนังสือแบบเรียน
3. ระบุชนิดของหนังสือแบบเรียน
4. อธิบายหลักเกณฑ์การเลือกแบบเรียน หลักการเรียบเรียงหนังสือแบบเรียน
5. วิเคราะห์หนังสือแบบเรียนวิชาสุขศึกษา มา 1 ระดับ
6. อธิบายลักษณะของหนังสืออ่านประกอบที่ดี